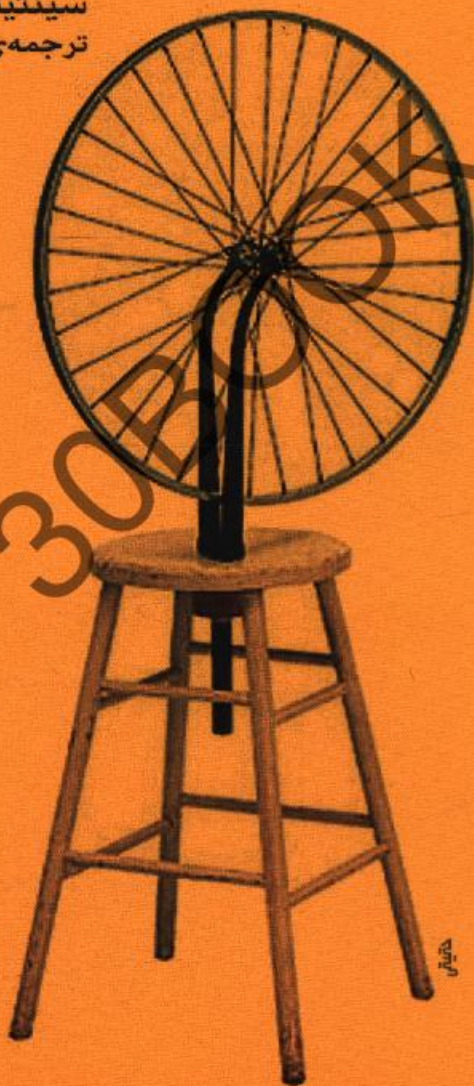

اما آیا این هنر است

مقدمه‌ای بر نظریه‌ی هنر

سیفتیا فریلند

ترجمه‌ی کامران سپهران

30 روز

But Is It Art?
An Introduction to Art Theory
Cynthia Freeland

اما آیا این هنر است؟

مقدمه‌ای بر نظریه‌ی هنر

سینتیا فریلند

ترجمه‌ی کامران سپهران

حروف‌چینی، نمونه‌خوانی، صفحه‌آرایی، بخش فولید، نشر مرکز

طرح جلد: ابراهیم حقیقی

چاپ اول ۱۳۸۳، شماره‌ی نشر ۷۲۰

چاپ سوم ۱۳۹۵، ۱۰۰۰ نسخه، چاپ تاجیک

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۵-۷۸۹-۳

نشر مرکز: تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبروی هتل لاله، خیابان باباطاهر، شماره‌ی ۸

تلفن: ۳-۸۸۹۷۰۴۶۲، فاکس: ۸۸۹۶۵۱۶۹

Email: info@nashr-e-markaz.com

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این ترجمه برای نشر مرکز محفوظ است.
تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه از جمله: فتوکپی، الکترونیک، ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از ناشر ممنوع است.
این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

سرشناسه: فریلند، سینتیا، ۱۹۵۱- م. Freeland, Cynthia

عنوان و نام پدیدآور: اما آیا این هنر است؟ «مقدمه‌ای بر نظریه‌ی هنر» / سینتیا فریلند؛ ترجمه‌ی کامران سپهران
مشخصات ظاهری: هفت، ۲۰۸ ص.

یادداشت: عنوان اصلی: But Is It Art?: An Introduction to Art Theory

نمایه -

موضوع: هنر - فلسفه - زیبایی‌شناسی

شناسه افزوده: سپهران، کامران، ۱۳۵۱- مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۳ الف ۴۷ ف / ۷۱ / N

رده‌بندی دیویی: ۷۰۰ / ۱

شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۶۸۲۵-۸۴ م

فهرست

۱	مقدمه
۶	فصل ۱- خون و زیبایی
۶	بیدار باش در انجمن زیباشناسی
۷	خون و آیین
۱۳	ذوق و سلیقه و زیبایی
۱۶	زیبایی و بی‌غرضی
۱۸	میراث کانت
۲۰	دفاع از سزانو
۲۴	گویا - یک پیشگام؟
۲۹	نتیجه‌گیری
۳۲	فصل ۲- الگوها و هدفها
۳۲	گردشی مجازی
۳۳	تراژدی و تقلید
۳۷	شارتر و زیباشناسی قرون وسطی
۴۴	ورسای و کانت
۴۸	پارسیفال: رنج و رستگاری
۵۳	جعبه بریلو و هنر فلسفی

اما آیا این هنر است؟

۵۹	فصل ۳ - تقاطع فرهنگی
۵۹	باغ‌ها و صخره‌ها
۶۴	در جستجوی «بدوی»، «نامتعارف»، و «اصیل»
۶۷	پیوند فرهنگ‌ها
۶۹	هنر «بدوی» در فضاهای بکر
۷۳	چرخش به سوی انسان‌شناسی
۷۸	سیاست پسااستعماری و دوره‌های سرگردان
۸۱	نتیجه‌گیری
۸۵	فصل ۴ - پول، بازار، موزه
۸۶	موزه‌ها و میلیون‌ها نفر
۸۸	ذوق و امتیاز
۹۰	موزه‌ها و مردم
۹۵	از نوع دوست‌ها تا شرکت‌ها
۹۶	تغییر اهداف موزه‌ها
۹۸	هنرمند بی‌پول چه کار کند؟
۱۰۸	هنر عمومی
۱۱۳	فصل ۵ - جنسیت، نبوغ، و دختران چریک
۱۱۴	تاکتیک گوربلی
۱۱۶	بدون هیچ هنرمند بزرگ زن؟
۱۱۹	جنسیت و نبوغ
۱۲۱	خارج از فهرست‌های رسمی
۱۲۳	بازنگری فهرست رسمی در هنر و موسیقی
۱۲۶	انتقاداتی دیگر از فهرست رسمی
۱۲۹	ماهیت زنانه؟
۱۳۱	جنسیت و اهمیت
۱۳۶	فصل ۶ - شناخت، آفرینش، دریافت
۱۳۶	دستیابی به معنا
۱۳۸	تفسیر: بررسی موردی

۱۴۲	نظریهٔ ابرازی: تولستوی
۱۴۴	نظر فروید دربارهٔ مسائل جنسی و تصعید
۱۴۶	ابراز نگرش‌ها
۱۴۸	فوکو و ندیمه‌ها
۱۵۰	نظریه‌های شناختی: عمل‌گرایی
۱۵۴	ذهن، مغز و هنر
۱۵۸	تفسیر همچون تبیین
۱۶۱	۷ - دیجیتالی کردن و انتشار
۱۶۱	دموکراسی تصاویر
۱۶۲	بنیامین و هاله‌های کدر شده
۱۶۵	غیاب (یا حواس پرتی)
۱۶۹	معرق‌های مک لوهان
۱۷۲	مک لوهان در برابر ام‌تی‌وی
۱۷۵	بودریار در دیزنی‌لند
۱۸۰	والمایی بدبینانه
۱۸۱	آیندهٔ هنر سیبرنتیکی
۱۸۴	دوباره بافتن شبکه
۱۸۷	نتیجه‌گیری
۱۹۱	منابع
۱۹۸	برای مطالعهٔ بیشتر
۲۰۳	نمایه

مقدمه

این کتابی است دربارهٔ چستی هنر، معنای آن و این که چرا به آن بها می‌دهیم — کتابی در باب موضوعهایی که با سهل‌گیری نظریهٔ هنر می‌خوانیم. ما در اینجا نظریه‌های هنری بسیار متفاوتی را به بررسی می‌گذاریم: نظریهٔ آیینی، نظریهٔ فرمالیستی، نظریهٔ تقلیدی، نظریهٔ ابرازی، نظریهٔ شناختی، نظریهٔ پست‌مدرن — البته نه به ترتیب و یک به یک. چنین کاری نگارشش همان قدر برای من کسالت‌آور بود که خواندنش برای شما. نظریه فراتر از تعریف است: چهارچوبی است که تبیینی بسامان برای پدیدارهای مورد مشاهده فراهم می‌آورد. نظریه به جای آنکه از طریق زبان گنگ و کلمات دشوار ابهام و پیچیدگی ایجاد کند باید چیزها را مفهوم سازد. باید بر پایهٔ اصول بنیادی، نظام‌مندانه سلسله‌ای از مشاهدات را گرد هم آورد و سامان دهد. اما «داده‌های» هنر چنان متنوع است که تلاش برای وحدت بخشیدن و تبیین آن‌ها کاری رعب‌آور جلوه می‌کند. بسیاری از آثار هنری مدرن کوشش ما برای آن که بخواهیم بر پایهٔ هرگونه نظریه‌ای آن‌ها را هنر به شمار آوریم به چالش می‌کشند.

اما آیا این هنر است؟

راهبرد من این است که گونه‌گونی سرشار هنر را برجسته سازم تا از این راه دشواری به دست دادن نظریه‌های مناسب را یادآور شوم. نظریه‌ها پیامدهای عملی هم دارند، ما را به آنچه ارج می‌نهم و یا (نمی‌پسندیم) راهبر می‌شوند، دریافت ما را شکل می‌بخشد و نسل‌های جدیدی را به میراث فرهنگی ما معرفی می‌کنند.

یک مشکل مهم در ارائه مطالب این کتاب این است که اصطلاح «هنر» در بسیاری از فرهنگ‌ها و دوره‌ها حتی به کار هم نمی‌رفته است. نقش و عملکرد هنرمندان به طرز جالبی چندگانه و پیچیده است. افراد قبایل باستانی و مدرن میان هنر و دست ساخته یا آیین و مناسک تمایز نمی‌گذارند. مسیحیان اروپای قرون وسطی «هنر» به معنای دقیق کلمه پدید نمی‌آوردند اما می‌کوشیدند زیبایی خداوند را پیش‌رو آورند و از آن تجلیل کنند. زیباشناسی کلاسیک ژاپنی چیزهایی نظیر باغ، شمشیر، طومار خطاطی یا مراسم چای را هنر به شمار می‌آورد که برای غربیان مدرن غیرمنتظره است.

بسیاری از فیلسوفان، از افلاطون به بعد، نظریه‌های هنری و زیباشناسی ارائه داده‌اند. بعضی از آن‌ها را از جمله توماس آکوئیناس اعجوبه قرون وسطی، دیوید هیوم و ایمانوئل کانت چهره‌های شاخص روشنگری، فریدریش نیچه سنت‌شکن شهیر، و چهره‌های قرن بیستمی بسیار متفاوتی همچون جان دیویی، آرتور دانتو، میشل فوکو و ژان بودریار را در اینجا بررسی خواهیم کرد و البته نظریه‌پردازانی از سایر حوزه‌ها هم هستند که به مطالعه هنر پرداخته‌اند، حوزه‌هایی نظیر جامعه‌شناسی، تاریخ و نقد هنر، انسان‌شناسی، روان‌شناسی، آموزش و غیره، به بعضی از این متخصصان هم اشاره خواهیم کرد.

یک گروه از افراد که خود را شدیداً وقف مسائل هنر ساخته‌اند، اعضای «انجمن آمریکایی زیباشناسی» هستند که من عضو آن هستم. ما در همایش‌های سالانه‌مان سخنرانی‌هایی در حوزه هنر و زیر مجموعه‌های آن — سینما، موسیقی، نقاشی، ادبیات — برگزار می‌کنیم، و تقریحات دیگری نظیر رفتن به نمایشگاه و کنسرت هم داریم. من از برنامه و موضوعات یکی از این همایش‌ها که در سال ۱۹۹۷ در سانتافه نیومکزیکو برگزار شد، آزادانه جهت طرح‌ریزی فصولی که در پی می‌آید استفاده کرده‌ام. خود سانتافه آن دسته از موضوعات متنوع هنری را که در اینجا می‌خواهم از آن بحث کنم در مقیاس کوچک در خود جای داده است. شهر که زیبایی طبیعی صحرا از سویی و کوهستان از سوی دیگر آن را در آغوش گرفته‌اند به مجموعه‌ای شگفت‌آور از موزه‌های تاریخی و مدرن خود می‌بالد. مکانی است که به سبب گالری‌های تجاری مجلل و با اجاره بالا (و گران‌قیمت) و همین‌طور بازاری که صنعتگران در آنجا به نرخ ارزان اجناس خود را می‌فروشند شهره شده است. شهر تاریخ درهم بافته امروز آمریکا را به نمایش می‌گذارد: آمیزه‌ای از هجوم بی‌وقفه گردشگران و تازه‌واردان با میراث استعمار اسپانیایی، که بومیان آمریکایی مجاور پوئبلوس باسفالگری، پارچه‌بافی، بتواره‌ها و عروسک‌های کاجینای بی‌نظیرشان به آن غنا بخشیده‌اند.

در آستانه بررسی‌مان از گونه‌گونی هنر، هشدار بدهم که من شیوه شوکه کردن را برگزیده‌ام به همین سبب با جهان تقریباً هراس‌انگیز حال حاضر هنر آغاز می‌کنم که در آن آثاری با مضامین جنسی یا حرمت‌شکنی و بر ساخته از خون، لاشه حیوانات یا حتی پیشاب و مدفوع چیرگی یافته است (فصل ۱). قصد دارم که با مرتبط کردن این

اما آیا این هنر است؟

گونه آثار با سنت‌های ابتدایی تا حدی این شوک را خنثی سازم و نشان دهم که هنر همواره درباره‌ی زیبایی پارتئون یا ونوس بوتیچلی نبوده است. اگر در مطالعه‌ی فصل اول موفق شدید آنگاه در عقب‌نشینی در تاریخ هنر من را همراهی خواهید کرد (فصل ۲)، و این پیش از آن است که در جستجوی تنوع و گونه‌گونی هنر، جهان را دور بزیم (فصل ۳). سر و کله نظریه‌ها در وقت مناسب یعنی در واکنش به داده‌هایی که در برخورد با فرهنگ‌ها و دوره‌های مختلف به دست آورده‌ایم پیدا خواهد شد.

متخصصان حوزه‌ی زیباشناسی کاری فراتر از تبیین چیستی هنر انجام می‌دهند. ما هم می‌خواهیم توضیح دهیم که چرا به هنر اهمیت داده می‌شود، مردم چقدر هزینه صرف آن می‌کنند، آثار هنری کجا جمع‌آوری و به نمایش — مثلاً موزه — گذاشته می‌شود (فصل ۴). با بررسی این که آثار هنری کجا به نمایش در می‌آیند و چقدر می‌ارزند چه چیزی فرامی‌گیریم؟ نظریه‌پردازان هنر همچنین پرسش‌هایی درباره‌ی هنرمندان مطرح می‌کنند: که هستند و چه چیز آنها را استثنایی می‌سازد؟ چرا گاه کارهای عجیب و غریب از آنها سر می‌زند؟ اخیراً این مسئله به بحثی داغ منجر شده است که مسائل خصوصی زندگی هنرمندان نظیر جنسیت و روابط جنسی آیا با هنرشان ارتباطی دارد (فصل ۵).

یکی از سخت‌ترین مشکلات پیش روی نظریه‌ی هنر چگونگی تثبیت معنا برای هنر از طریق تفسیر است (فصل ۶). ما بررسی می‌کنیم که آیا یک اثر هنری «معنایی» خاص دارد یا نه، و اگر دارد چگونه نظریه‌پردازان می‌کوشند آن را دریابند و یا تبیین کنند — با مطالعه‌ی عقاید و عواطف هنرمندان یا کودکی و گرایش‌های ناخودآگاه آنها و یا بررسی مغزشان (۱). و در نهایت البته همه‌ی ما خواستار آن‌ایم که بدانیم هنر در قرن بیست و

هنر در زمانه‌ی ما با آن‌چه در دوران‌های گذشته هنر خوانده می‌شد تفاوت‌های چشم‌گیر و گاه باورنکردنی دارد. آثار هنری گذشته همچنان ارزش هنری خود را حفظ کرده‌اند اما امروز آثاری هنری عرضه می‌شوند که پیشینیان محال بود آن‌ها را در مقوله‌ی هنر جای دهند. همین پدیده به بحث‌های پرشوری در زمینه‌ی نظریه‌ی هنر دامن زده است و کتاب حاضر به همین بحث‌ها می‌پردازد. نظریه‌های هنری بسیار متفاوتی بررسی می‌شوند و رابطه‌ی هنر با زیبایی، فرهنگ، پول، جنسیت، تکنولوژی و نوآوری تحلیل می‌شود. همه‌ی بحث‌ها با ارجاع به نمونه‌های مشخص آثار هنری انجام می‌شود و همین بحث را زنده‌تر و ملموس‌تر می‌کند.

از کتاب‌های نشر مرکز

تاریخ هنر (دوره‌ی ۸ جلدی) ترجمه‌ی حسن افشار
 هنر انتزاعی مل گودینگ / حسن افشار
 هنر فقیر رابرت لاملی / حسن افشار

ISBN: 978-964-305-789-3

9 789643 057893

۱۶۹۰۰ تومان